

**Sinergia entre una escola d'educació especial
i una escola d'educació infantil i primària en
el desenvolupament d'un infant amb
Necessitats Educatives Especials**

TREBALL FINAL DE GRAU DE MESTRE/A D'EDUCACIÓ INFANTIL

Mireia Costa Domenech

Tutor: Olga Pedragosa

Educació Infantil

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya

Vic, gener de 2020

Agraïments

En primer lloc, m'agradaria agrair i donar les gràcies a l'Olga Pedragosa, la tutora que m'ha portat aquest Treball Final de Grau. Gràcies Olga per acompanyar-me i ajudar-me a dur a terme aquest projecte i a ser-hi present sempre que ho he necessitat des del principi fins al final. Gràcies també per impregnar-me d'aquestes ganes de fer, saber i descobrir creant situacions de reflexió i aprenentatge que m'han enriquit tant a nivell personal i professional. Per facilitar i organitzar moments de caos quan no sabia com continuar. Per tot això i molt més; gràcies.

També agrair la participació de la família del cas, Marta i Josep; per confinar en mi i compartir la vostra experiència. I també, a les dues escoles per la seva ajuda i implicació i per posar-ho tot més fàcil.

A la meva família per recolzar-me, entendre'm i animar-me a seguir. Sense vosaltres no ho hagués pogut fer. No caben en aquestes pàgines tots els motius pels quals us estic tant agraïda.

I finalment, gràcies a la "família que no s'escull". Una vegada més gràcies a tu Olga, perquè encara que no hi siguis físicament ets el meu motor. Gràcies a les converses que teníem abans que t'anessis lluny, he sigut capaç d'arribar fins aquí perquè sé que tu, una vegada més, ho has fet possible. Perquè la teva absència em dona força per lluitar i continuar. Siguis on siguis, infinites gràcies.

A tots, moltes gràcies.

Resum

El present treball final de grau en mestre d'educació infantil té com a objectiu principal analitzar la coordinació entre dues escoles, una d'educació especial i una d'ordinària, en el procés d'un infant que porta a terme escolarització compartida i, com d'aquesta manera, el seu desenvolupament millora. La mostra la conforma un infant de vuit anys que actualment cursa primer de primària en una escola pública però que tot el procés d'aquesta modalitat compartida es va iniciar a l'etapa d'educació infantil.

Per poder realitzar aquesta investigació s'ha dut a terme un estudi de cas únic a través de registres d'observació i entrevistes a les tutores d'aula, els directors d'ambdós centres i a la família de l'alumne. Els resultats obtinguts doncs, mostren el grau de coordinació entre tots els professionals perquè l'alumne tingui un desenvolupament integral.

Paraules clau: educació inclusiva, escolarització compartida i coordinació entre professionals.

Abstract

The present work is to analyze the coordination between two schools, one special and one primary, in the process of a child conducting shared schooling and, as in this way, its development improves. The sample is made up of an eight-year-old boy who is currently attending primary school in a public school, but the whole process of this shared modality started in kindergarten.

In order to carry out this research, a single case study was performed through observation records and interviews with the classroom tutors, the principals of both centers and the student's family. The results thus show the degree of coordination between all the professionals so that the student has a full development.

Key words: inclusive education, shared education, coordination between professionals.

Índex

1.	Introducció	6
2.	Part 1: Marc teòric	9
2.1	Atenció educativa a tots els alumnes en un context inclusiu.....	9
2.1.1	Decret 150/2017 de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema inclusiu.....	12
2.2	Escolarització compartida	15
2.2.1	Definició i objectius.....	15
2.2.2	Criteris d'escolarització.....	16
2.2.3	Procediment a seguir	17
2.2.4	Pla de Suport Individualitzat	19
3.	Part 2: Disseny de la recerca.....	21
3.1	Objectius.....	21
3.1.1	Objectiu general i objectius específics.....	21
3.2	Metodologia	22
3.2.1	Tipus d'estudi.....	22
3.2.2	En "Joan".....	22
3.2.3	Fases i temporització de la recerca.....	25
3.2.4	Instruments de recollida de dades	26
3.2.5	Entrevistes	26
3.2.6	Observació	28
3.2.7	Relació objectius i instruments de recollida d'informació	29
3.3	Consideracions ètiques del projecte	30
3.3.1	Consentiments.....	30
3.3.2	Accés a les dades	31

3.3.3 Ús de les dades.....	31
3.4 Resultats.....	32
3.4.1 Categories.....	32
3.4.2 Resultats per instruments.....	32
3.5 Anàlisi i discussió de resultats	40
3.5.1 Entrevistes	41
3.5.2 Observacions	44
3.6 Proposta de millora.....	47
3.7 Conclusions.....	48
3.8 Limitacions de l'estudi	51
4. Bibliografia	52
5. Annexos.....	¡Error! Marcador no definido.
5.1 Annex: Primer contacte amb les escoles	¡Error! Marcador no definido.
5.2 Annex: models buits d'entrevistes	¡Error! Marcador no definido.
5.3 Annex: Entrevistes plenes	¡Error! Marcador no definido.
5.4 Annex: Observacions	¡Error! Marcador no definido.
5.5 Annex: Models buit de consentiments	¡Error! Marcador no definido.
5.6 Annex: Consentiments firmats	¡Error! Marcador no definido.
5.7 Annex: Petició d'informació a l'ajuntament de Girona	¡Error! Marcador no definido.
5.8 Annex: Entrevista recopilada d'un antic treball	¡Error! Marcador no definido.

1. Introducció

En la societat actual un dels reptes més importants i que està avançant molt és el tema d'igualtat de drets i oportunitats de totes les persones independentment de les característiques de cada un. Garantir una educació de qualitat i aconseguir-la per tot l'alumnat, independentment de les seves condicions i característiques personals, ha sigut, en les últimes dècades, un dels objectius més destacables dels i les professionals, les famílies, les institucions i les persones compromeses amb l'educació. Per tant, cada vegada més s'intenta introduir mesures inclusives en l'àmbit educatiu així com també sistemes d'escolarització. (Aprendre junts per viure junts, 2008-2015).

Un d'aquests sistemes que actualment preveu el nostre sistema educatiu per donar una educació de qualitat és l'escolarització compartida. Aquesta, plantejada quan fa necessària l'atenció d'un centre d'educació especial per donar resposta a les Necessitats Educatives Especials (NEE¹) dels alumnes per adquirir els coneixements bàsics de l'aprenentatge i per promoure'n el màxim desenvolupament social i personal.

Partint doncs d'aquestes aportacions, se'm genera la curiositat de saber i conèixer com es gestiona la coordinació de les escoles quan un infant porta a terme l'escolarització en dos centres; un d'educació especial i un altre d'ordinari.

He escollit portar a terme aquesta investigació perquè com a futura mestra em cridava l'atenció aprofundir més sobre els alumnes que fan aquest tipus d'escolarització i com aquesta esdevé suport per a la inclusió escolar. Així doncs, considero que el meu treball neix de les ganes de saber, la curiositat i la vocació. Durant la menció d'educació inclusiva hem tractat i aprofundit sobre molts coneixements, però tenia la necessitat de saber més sobre tota aquesta coordinació que hi ha darrera per part de tots els professionals. Per tant, vaig veure una oportunitat de centrar-me en aquest tema pel meu Treball Final de Grau gràcies a aquesta motivació i voler aprendre que se'm generava. A més a més, he viscut de molt a prop el cas d'un infant que actualment es troba en aquesta situació i, vaig pensar que coneixent a la família i amb la relació que hi tinc, seria encara més fàcil tirar-ho endavant.

---

¹NEE: utilitzarem aquesta abreviatura en tot el treball per referir-nos a les Necessitats Educatives Especials.

En aquest cas, es tracta de fer un anàlisi d'un cas únic a través d'un cas d'escolarització compartida. Així, es genera un objectiu general i tres d'específics que podrem trobar dins la segona part del document on comença el disseny de la recerca, concretament a l'apartat número set.

El treball s'estructura en dues grans parts: el marc teòric i el disseny de la recerca. A la primera part, entesa com la fomentació teòrica s'expliquen els aspectes més rellevants de l'educació inclusiva empalmant amb l'actual Decret 150/17 i la modalitat d'escolarització compartida. A continuació, trobarem l'apartat número dos que correspon al disseny de la recerca. Els objectius de la investigació enceten aquest apartat i es proposa una metodologia adient per l'estudi. En aquest cas, es basa en un estudi qualitatiu mitjançant instruments per la recollida de dades a partir d'entrevistes semiestructurades als tutors d'aula, als directors de cada centre i a la família de l'alumne. També s'utilitza l'observació de registres de les relacions socials i els aprenentatges que té l'alumne en una escola i en l'altre.

Així, després de la metodologia s'exposen les consideracions ètiques que s'han tingut en compte a l'hora de portar a terme la investigació. I cal destacar que tots els noms que apareixen durant el document són pseudònims perquè s'ha cregut important no perdre el caràcter personal de la investigació, sense deixar de banda els aspectes de confidencialitat i tractament de dades.

Els resultats i l'anàlisi d'aquests són el que venen a continuació. A través de quatre categories es fa el buidatge dels resultats i, per analitzar-los s'utilitza un quadre d'aquestes mateixes categories. Després, es realitza una discussió de resultats en la qual es fa una anàlisi més exhaustiu de la informació recollida a partir de la reflexió i relació amb el marc teòric de referència. I, finalment, apareixen les conclusions on es troben els principals aspectes extrets de la recerca i les possibilitats i les limitacions.

Cal remarcar que actualment, en el marc del nou decret d'inclusió, s'utilitza l'expressió "alumnes que pertanyen a projectes educatius de dos centres diferents" (Decret 150/2017, article 25) per referir-se a l'escolarització compartida, però com que els

reculls bibliogràfics i la recerca més recent es parla d'aquest terme, en aquesta investigació ens dirigirem per aquesta modalitat com a "escolarització compartida".

2. Part 1: Marc teòric

En aquest apartat s'expliquen els fonaments teòrics sobre els quals es basa aquesta investigació. En aquesta fonamentació hi trobem l'educació inclusiva enfocada des del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema inclusiu, ja que és el terme general que engloba l'altre apartat que també forma part del marc teòric: l'escolarització compartida. He escollit aquests dos termes com a base teòrica perquè és necessari per entendre aquests conceptes. Tanmateix, abans de centrar-me en l'escolarització compartida, que és el tema principal, és bo fer una pinzellada i introduir l'estudi amb el concepte general que l'engloba per posar en situació a tothom qui llegeixi aquesta investigació.

2.1 Atenció educativa a tots els alumnes en un context inclusiu

La UNESCO a l'informe "Repensar l'educació" (2015) defineix l'educació inclusiva com un pilar fonamental per promoure la inclusió social de totes les persones en tots els àmbits de la vida, des de la infància fins a la vellesa. També explica que l'educació inclusiva es basa en el dret que tots els alumnes rebin una educació de qualitat, que s'ocupi de les seves necessitats bàsiques d'aprenentatge i que enriqueixi la seva vida.

Així doncs, s'ha considerat que la inclusió té a veure amb la capacitat dels sistemes educatius d'oferir una educació eficaç i de qualitat per a tot l'alumnat i amb la voluntat d'oferir-la en entorns comuns i compartits. En alguns països, es pensa en inclusió com una modalitat de tractament de nens i nenes amb discapacitat dins un marc general d'educació. Però a gran escala, és vist de manera més àmplia com una reforma que acull i recolza la diversitat entre tots els alumnes (UNESCO, 2005, pàg.14):

"L'educació inclusiva pot ser concebuda com un procés que permet abordar i respondre a la diversitat de les necessitats de tots els educands a través d'una major participació en l'aprenentatge, les activitats culturals i comunitàries i reduir l'exclusió dins i fora del sistema educatiu. El propòsit de l'educació inclusiva és permetre que els mestres i els estudiants es sentin còmodes davant la diversitat i la percebin, no com un problema sinó com un desafiament i una oportunitat per enriquir les maneres d'ensenyar i aprendre."

L'escola inclusiva reconeix la diversitat com a valor de manera que tothom té cabuda a ella en situació d'igualtat. El reconeixement de les diferències individuals ens porta al reconeixement de la diversitat. Així doncs, entenem que la diversitat és el reconeixement de les diferències i la valoració d'aquestes.

Com defineixen P. Pujolàs i J. Lago (2006): *“Una escola inclusiva és aquella en la qual poden aprendre junts alumnes diferents, una escola que no exclou a ningú, perquè no hi ha diferents categories d'estudiants, només hi ha una sola categoria d'alumnes, sense cap mena d'adjectius, que —evidentment— són diferents. A l'escola inclusiva només hi ha alumnes, a seques, sense adjectius; no hi ha alumnes corrents i alumnes especials, sinó simplement alumnes, cadascú amb les pròpies característiques i necessitats. La diversitat és un fet natural, és la normalitat: el més normal és que siguem diferents (afortunadament)”*.

Així, proposen una idea d'aprendre junts no tan sols a un mateix centre sinó també en una mateixa aula amb la participació de tots els membres del grup en les activitats d'ensenyament i aprenentatge, les quals haurien de ser les mateixes i comunes per a tots els alumnes (encara que es portin a terme adaptacions atenent-se a la diversitat del grup). Seguint amb aquesta línia les pràctiques educatives han d'anar encaminades cap a la diversitat de l'aula, del centre educatiu i de la societat. Per tant, totes les accions educatives han de tenir en compte que la diversitat existeix, que tothom és diferent, però és en aquesta diferència allà on s'enriqueixen aportant pràctiques educatives pensades i adequades per aquesta diversitat. Així doncs, cal pensar en què es pot fer perquè tots els alumnes puguin aprendre al màxim i finalment, valorar el progrés dels alumnes, és a dir, el que arriben a aconseguir gràcies als processos d'ensenyament i aprenentatge inclusius.

El sistema educatiu actualment preveu moltes mesures d'atenció a la diversitat així com mesures de tipus organitzatives i mesures de tipus curricular. En el marc del nou decret, aquestes s'estructuren en Mesures Universals, Mesures Addicionals i Mesures Intensives. Dins d'aquestes últimes es poden trobar programes d'adaptació curricular de la qual en forma part l'escolarització compartida.

Segons el document que parla R. Patricia (2010), titulat com *l'Evolució de l'atenció a la diversitat de l'alumnat al llarg de la història*, actualment el nostre sistema educatiu es posiciona a favor d'una escola comprensiva, integradora i oberta a la diversitat. Això, implica en el pla pedagògic la necessitat d'articular procediments i estratègies que permetin que la intervenció educativa en els centres ordinaris atengui de manera simultània i eficaç a uns alumnes que es van diferenciant progressivament com a conseqüència de la seva pròpia història escolar, circumstàncies socials i familiars, motivacions, interessos, necessitats, capacitats i d'entre altres. Però no sempre ha sigut així.

La mateixa autora fa èmfasi que fa mig segle enrere era impensable que les persones amb algun tipus de discapacitat fossin vistos amb els mateixos drets que la resta de la població. Entre altres coses, no tenien dret a l'educació. Durant els segles XIX i XVIII a la persona que tenia alguna discapacitat psíquica se'l considerava trastornada i havia de ser internada a orfenats o manicomis sense rebre cap tipus d'atenció específica. Més endavant cap al segle XX, Binet va crear la primera prova d'intel·ligència utilitzant un instrument el qual separava l'alumnat en funció de la seva capacitat intel·lectual. Així, amb aquest mètode es passa a la homogeneïtzació de l'alumnat.

Va ser Marchesi (2002) qui va donar un gir a aquesta situació i va aportar que la deficiència pot estar motivada per la falta d'una estimulació adequada o per processos d'aprenentatge incorrectes dels quals els més destacats són: una concepció diferent dels trastorns del desenvolupament i la deficiència, una perspectiva diferent dels processos d'aprenentatge, la presència de més professionals competents i l'extensió de l'educació obligatòria. Per tant, i en la línia de R. Patricia (2010), aquests factors han aportat que la discapacitat es contempli des d'un altre punt de vista; s'abandona el rígid model clínic a l'atenció de persones amb discapacitat i es genera un nou model, el pedagògic-integrador.

Cap els anys 70 a Espanya aquesta visió diferenciadora va ser substituïda per un model més inclusiu gràcies a la Llei General d'Educació 14/1970 del 6 d'agost on es van crear àrees d'educació especial en els centres ordinaris i l'informe Warnock (1978) el qual va

ser l'impulsor d'aquesta concepció de l'educació especial. En aquest informe es fa un pas més i ja no es parla de nens i nenes deficients sinó que es comença a parlar d'alumnes amb NEE.

A partir d'aquest moment, es comença a entendre que l'educació especial no només gira al voltant de nens i nenes amb deficiències sinó que comença a considerar-se que és el conjunt de mitjans educatius, de recursos materials i humans que han d'oferir a tots els alumnes perquè puguin aconseguir objectius acadèmics i personals proposats pel centre. Així, es treballa per la integració educativa i ja no hi ha segregació.

El canvi que s'exposa a l'informe Warnock doncs, comença a veure's reflectit a la legislació educativa i al 1990 la Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE) integra de forma definitiva el concepte d'alumnes amb Necessitats Educatives Especials per dirigir-se a aquell conjunt de persones que presenten dificultats d'aprenentatge més altes a les d'altres alumnes en algun moment o al llarg de la seva escolarització, i que per tant, requereixen una atenció més específica amb més recursos educatius. Finalment cap a l'any 2005 sorgeix el concepte de Necessitat Específica de Suport Educatiu (NESE), recollit també més tard, en la Llei Orgànica d'Educació (LOE) del 2006.

A l'any 2009 surt la Llei d'Educació de Catalunya (LEC) que recull la necessitat d'adequar l'activitat educativa per atendre la diversitat de l'alumnat i l'assoliment d'una igualtat d'oportunitats i d'accessibilitat exposant que l'atenció educativa de tot l'alumnat es regeix pel principi d'inclusió. D'aquest document en surt l'actual Decret 150/2017 de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema inclusiu i que a continuació s'explica detalladament quines novetats aporta.

2.1.1 Decret 150/2017 de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema inclusiu

Aquest Decret regula l'atenció educativa de tot l'alumnat en totes les etapes educatives fins la transició a la vida adulta. Així doncs, ordena mesures i suports per a la continuïtat formativa de tots els alumnes. El Decret, suposa un avenç respecte de l'anterior Decret del 1997, ja que passa de la integració a la inclusió. És a dir, s'introdueix un important

canvi de paradigma: es passa de regular l'escola inclusiva i l'alumnat que presenta NEE, a establir un marc que afecta a tots els alumnes i a tot el sistema educatiu; s'estableixen nous recursos i serveis, i es dona una major participació a les famílies.

En el Preàmbul d'aquest mateix, s'explica que *"implica continuar un procés iniciat fa dècades per avançar des de la coresponsabilitat cap a un repte comú: uns entorns educatius que, tenint en compte la diversitat de les persones i la complexitat social ofereixen expectatives d'èxit a tots els alumnes en el marc d'un sistema inclusiu"*.

Algun dels canvis més rellevants que introdueix són els següents:

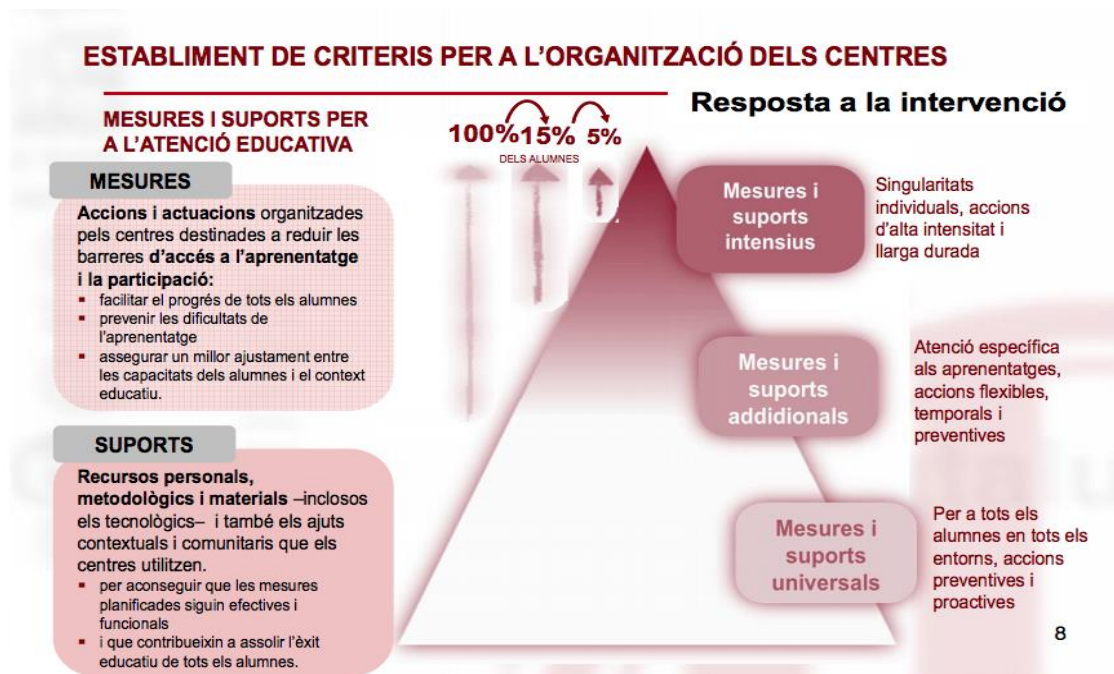
- L'escolarització en centres ordinaris de tots els/les alumnes amb NEE i, excepcionalment, les famílies podran sol·licitar l'escolarització en un centre d'educació especial per l'alumnat amb discapacitat greu o severa. *"Únicament els alumnes amb discapacitats greus o severes que necessitin una elevada intensitat de suport educatiu i mesures curriculars, metodològiques, organitzatives o psicopedagògiques altament individualitzades poden ser escolaritzats en centres d'educació especial"*. (art. 18.2.)
- Per a l'escolarització d'un/a alumne/a en un centre d'educació especial cal que les famílies acceptin la proposta feta per l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic (EAP²).
- Els centres d'educació especial diversifiquen els seus serveis per esdevenir també centres proveïdors de serveis i recursos per als centres ordinaris.

Com bé s'explica a la nota de premsa virtual feta per el Govern de la Generalitat, la base del Decret és *"el concepte d'una escola per a tothom que garanteixi l'equitat i la igualtat d'oportunitats per un èxit educatiu en un sistema que s'articula en xarxa a fi de garantir que tots els centres siguin inclusius per atendre la diversitat de tots els alumnes, amb atenció educativa de qualitat i amb oferta de formació al llarg de la vida amb itineraris personalitzats i flexibles"*.

---

²EAP: utilitzarem aquesta abreviatura durant tot el treball per referir-nos a l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic.

Per assolir aquests objectius, el Decret estableix un seguit de criteris, tant per orientar l'organització i la gestió dels centres, com per ordenar mesures i suports per a l'atenció educativa i per a la continuïtat formativa de tots els alumnes. S'estableixen doncs, tres tipus de suports: universals, addicionals i intensius.

Esteve, Mercè. (2017). *Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema inclusiu*. Recuperat de <http://www.xtec.gencat.cat>

Pel que fa als suports universals, van adreçats al 100% de l'alumnat. Les apliquen els/les professionals del centre i inclouen, entre d'altres, l'orientació, tutoria, avaluació i personalització dels aprenentatges. Els addicionals afecten aproximadament al 15% de la població escolar i van adreçats a alumnes en situació de vulnerabilitat o amb circumstàncies personals singulars. Les apliquen els/les docents amb l'orientació dels/les mestres d'educació especial i en formen part les aules d'acollida, suport escolar personalitzat o mesures d'acció tutorial específiques. I els intensius són actuacions que afecten a l'entorn d'un 5% dels alumnes i estan adaptades als alumnes amb necessitats educatives especials. Aquests les apliquen els/les professionals d'educació especial, orientadors o especialistes en audició i llenguatge. Les constitueixen els Suports Intensius per a l'Escolarització Inclusiva (SIEI), les Unitats d'Escolarització Compartida (UEC) o els programes d'Aules Integrals de Suport (AIS). S'estableixen en el projecte

educatiu de centre i les concreten en l'elaboració d'un Pla de Suport Individualitzat (PSI³) i han de constar a l'expedient acadèmic.

2.2 Escolarització compartida

2.2.1 Definició i objectius

Segons el Decret 299/1997 del 25 de novembre, en l'article 8 defineix l'escolarització compartida com la col·laboració entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial en la línia d'optimitzar els recursos existents i de promoure la col·laboració dels centres amb la finalitat que puguin compartir les experiències i els recursos pedagògics i didàctics. Aquest tipus d'escolarització implica que l'alumne estigui escolaritzat en un centre d'educació ordinari i un centre d'educació especial, fent així, que assisteixi a classe uns dies o hores determinades a un centre i, uns altres dies o hores a l'altre centre. Aquesta temporalitat i horari pot ser modificat atenent-se als canvis i a les necessitats i característiques de cada alumne en tot moment. (García, 2006).

Tot i que el Decret 299/1997 del 25 de novembre actualment és un decret derogat pel nou decret d'inclusió escolar, hem considerat que la definició i conceptualització de l'escolarització compartida, ens ajuda a entendre què pretén i quines són les condicions en les que s'ha de desenvolupar aquest tipus d'escolarització.

Partint de la Llei Orgànica 2/2006 del 3 de maig d'educació (LOE) modificada per la Llei Orgànica 8/2013 del 9 de desembre per a la Millora i la Qualitat Educativa (LOMCE), i segons el punt número tres de l'article 71, s'exposava que l'adequada resposta educativa a tots els alumnes es regia pels principis de normalització i inclusió, entenent així que es garantia el desenvolupament de les seves potencialitats i s'afavoria l'equitat.

Així doncs, l'escolarització compartida neix per a proporcionar una resposta ajustada a les necessitats d'atenció educativa que aquest alumnat requereix, complementant els recursos del centre ordinari amb aquells, d'atenció especialitzada, disponibles en el centre d'educació especial permetent així que l'alumne/a es beneficiï d'aquest entorn.

---

³PSI: utilitzarem aquesta abreviatura durant tot el treball per referir-nos al Pla de Suport Individualitzat.

Aquest tipus de combinació és una modalitat compartida entre un centre ordinari i un centre d'educació especial on l'alumne/a alterna activitats en ambdós centres. El temps que passen a cada context depèn de diferents factors, en funció del disseny d'un programa per a cada cas particular tenint en compte les circumstàncies específiques i individuals. Aquest programa és el que s'anomena Pla de Suport Individualitzat, denominat breument com a PI. Així, aquesta modalitat permet que l'alumne/a es beneficiï dels aspectes que li aporta cada centre. Per un costat, el centre ordinari ofereix models més amplis pel que fa a les relacions amb els altres companys i, el centre especial, ofereix una intervenció més individualitzada, un ús de metodologies més especialitzades i una organització més estructurada d'espai i temps.

D'acord a la resolució del 22 de juny de 2019 pel qual s'aproven els documents per a l'organització i la gestió dels centres, i directrius per a l'organització i la gestió dels serveis educatius s'especifica que tot aquest procés però, requereix una coordinació per part de tots els professionals que atendran a l'alumne/a. Així doncs, en primer lloc cal que abans d'iniciar el curs els professionals dels dos centres que participin en l'atenció educativa de l'alumne/a, conjuntament amb l'EAP, concretin l'atenció que es donarà a l'alumne/a en el PI i es facin els ajustaments horaris necessaris.

Els objectius d'aquesta modalitat poden ser varis, uns d'ells que cada vegada l'alumne/a vagi més hores a l'escola ordinària i progressivament vagi deixant l'escola d'educació especial; la socialització (participar en activitats de gran grup en un ambient normalitzat, compartir emocions, sensacions i experiències amb els companys, entre d'altres.); i l'aprenentatge per imitació de models normalitzats (llenguatge, hàbits d'autonomia, conductes socials...).

2.2.2 Criteris d'escolarització

Els alumnes amb NEE poden dur a terme tres tipus d'escolarització, les quals són l'escolarització en un centre d'educació ordinària; l'escolarització en un centre d'educació especial o, unes hores o uns dies determinats en una escola i en l'altra. Per seguir aquesta última modalitat es té en compte les característiques de l'alumne/a i els recursos de la zona. (Aprendre junts per viure junts, 2007).

Com és exposat en l'article 15 del Decret 150/2017, per prendre la decisió que l'alumne/a faci un tipus d'escolarització que li sigui beneficiària i es decideixi que el millor és l'escolarització compartida, primer de tot s'ha d'assegurar la detecció precoç de les necessitats educatives específiques de l'alumne/a mitjançant l'observació per part dels mestres, educadors i tècnics d'educació infantil, amb la col·laboració de l'EAP i amb la coordinació dels equips d'atenció primerenca durant el primer i el segon cicle d'educació infantil. A més, els alumnes han de rebre una atenció ajustada a les seves característiques singulars i aquesta comesa de detecció i prevenció s'ha de continuar a l'educació bàsica. Tal com estableix la resolució del 22 de juny de 2019, En el cas de l'alumnat que segueixi escolarització compartida caldrà que disposi del corresponent informe de reconeixement de necessitats així com també, la concreció de la proposta educativa en el seu Pla Individualitzat.

2.2.3 Procediment a seguir

- Abans de la derivació de l'alumne/a en aquesta modalitat

En el Decret 150/2017 on es parla de detecció, identificació i avaluació, s'exposa que aquesta última l'han de realitzar els professionals de l'EAP sempre que d'una avaluació psicopedagògica es desprengui la derivació a un servei educatiu específic o canvi d'escolarització.

Una vegada l'EAP corresponent, les dues escoles i la família de l'alumne/a han valorat la proposta i han decidit la distribució dels dies es posa en marxa el procediment que farà possible l'escolarització de l'alumne/a, que es formalitzarà a partir també, de l'informe de reconeixement de necessitats.

Abans de res, s'ha de coordinar i decidir de manera conjunta tots aquells aspectes que tenen a veure amb l'alumne/a i amb el seu procés educatiu. Així, cal prioritzar les àrees que s'han de treballar tant a una escola com a l'altra i elaborar totes les adaptacions necessàries perquè l'alumne/a pugui accedir al currículum que compartirà amb el seu grup classe de referència a l'escola ordinària i a l'escola d'educació especial. També cal determinar quins suports físics i humans necessita l'alumne/a (logopeda, fisioterapeuta,

recursos informàtics, etc.), implicant els dos claustres de mestres, educadors/es i altres professionals per així treure el màxim rendiment de cada situació.

En la línia de la resolució del 22 de juny, també s'estableix que abans de realitzar l'escolarització cal explicar molt bé a la família quina és la finalitat de portar a terme aquesta modalitat i estar molt atents als interessos, motivacions i sentiments de l'alumne/a i dels seus companys de grup classe. Cal tenir en compte que en tot aquest procés és de vital importància el paper dels i les professionals que acompanyaran l'alumne/a en el seu dia a dia de la jornada escolar.

- **Una vegada l'alumne/a fa escolarització compartida**

En el Decret 150/207 també s'explica que una vegada es valora l'adequació d'aquesta escolarització compartida, abans de res es requereix la coordinació entre els professionals d'aquests dos centres que atendran a l'alumne/a. Per garantir la coherència i la complementarietat de les actuacions, normalment, abans de l'inici de curs, els professionals dels dos centres que participen en l'atenció educativa de l'alumne/a, conjuntament amb l'EAP, concreten l'atenció que es donarà a l'alumne/a en un PI, on s'exposaran les prioritats educatives, emplaçaments en què es duran a terme i criteris per al seguiment i l'avaluació, i es fan els ajustaments horaris que correspon.

D'acord a la resolució del 22 de juny de 2019, per fer el seguiment de l'evolució de l'alumne/a i del PI i introduir si s'escau modificacions en l'atenció educativa, generalment es crea una comissió integrada, almenys, per un professional de cada centre i el professional de l'EAP corresponent. El professorat i els professionals dels dos centres que atendran a l'alumne/a aportaran a l'equip docent informació sobre la seva evolució i els seus aprenentatges.

Cal que l'avaluació sigui de caràcter continu i formatiu perquè així facilita, als centres, la identificació dels primers indicis de dificultats en el desenvolupament i l'aprenentatge, i permet la planificació de mesures i suports per donar-hi resposta. Com bé s'explica, *"en el cas que l'avaluació psicopedagògica comporti el reconeixement de necessitats específiques de suport educatiu, l'EAP ha d'elaborar l'informe de reconeixement de*

necessitats específiques de suport educatiu, i l'ha de facilitar a la direcció del centre, als serveis territorials corresponents o al Consorci d'Educació de Barcelona, i als pares, mares o tutors legals, i l'ha de donar a conèixer a l'alumne. S'ha d'actualitzar en cada etapa i quan ho requereixin l'evolució personal i educativa de l'alumne i, o també, el seu context educatiu”.

2.2.4 Pla de Suport Individualitzat

Segons l'article 12 del Decret 150/2017, un PI és el document que recull les reflexions i la presa de decisions dels equips docents –amb col·laboració de la família- sobre la planificació de mesures, actuacions i suports per donar resposta a situacions singulars i complexes de determinats alumnes en què es desenvolupa el projecte educatiu.

S'exposa que s'adreça a aquells alumnes per als quals es considera que les mesures universals no són suficients per assolir les competències bàsiques de l'etapa i els cal qualsevol de les mesures intensives o, també, aquells que per assolir les competències bàsiques necessiten mesures addicionals.

El responsable d'elaborar-lo és el tutor/a de l'alumne/a i també de fer-ne el seu seguiment juntament amb la col·laboració de l'equip docent i, si s'escau, amb l'assessorament dels serveis educatius prenent en consideració els informes que aportin altres professionals de l'àmbit sanitari i sociosanitari. És el mateix/a tutor/a qui actua com a principal interlocutor amb els pares, mares o tutors legals i l'alumne/a. Cal destacar que l'equip docent ha d'elaborar-lo durant un màxim de dos mesos des del moment en què se'n determini la necessitat.

Pel que fa a l'avaluació i el contingut del PI, aquest mateix ha d'incloure les mesures i els suports adreçats a l'alumne/a referents als àmbits, les àrees o les matèries que afavoreixen l'assoliment de les competències bàsiques i els criteris d'avaluació que se li han assignat, superiors o inferiors als que corresponen al nivell en què està escolaritzat, i qualsevol altra decisió de l'equip docent en relació a la resposta educativa.

S'avalua i s'actualitza d'acord amb el progrés personal que fa l'alumne/a i es revisa de manera periòdica cada curs escolar. Els resultats de l'avaluació de l'alumne/a que consten en documents oficials d'avaluació responen a l'aplicació dels criteris establerts en el PI.

Aquest PI pot finalitzar en qualsevol moment i fins i tot abans del temps que s'havia previst si l'evolució de l'alumne/a ho demostra. Aquesta decisió però, proposada pel tutor/a, informada a la família i amb l'acord de la Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD), l'ha de prendre el director/a del centre. De tot això però, del contingut, l'avaluació i la finalització del PI cal que els pares, mares o tutors legals n'estiguin detingudament informats.

Així, sembla coherent l'ordre en què ha estat plantejat el marc teòric. Perquè un alumne porti a terme aquest tipus d'escolarització, cal abans haver fet una prèvia a l'educació inclusiva, què s'entén per ella i les modalitats que aquesta ofereix, així com parlar del Decret actual. Després de reforçar les idees clau de la investigació doncs, passem a la part pràctica de l'estudi.

3. Part 2: Disseny de la recerca

3.1 Objectius

3.1.1 Objectiu general i objectius específics

L'objectiu general d'aquesta investigació és fer un anàlisi de cas sobre l'escolarització compartida a través d'un infant que actualment cursa primer curs d'educació primària i valorar l'impacte que comporta.

Els objectius específics són els següents:

Objectiu 1

Analitzar com afecta l'escolarització compartida en el progrés social i acadèmic de l'alumne.

Objectiu 2

Identificar els punts forts i febles de la coordinació entre l'escola d'educació especial i l'escola ordinària i els seus professionals en termes d'inclusió escolar.

Objectiu 3

Elaborar una proposta de millora entorn a l'alumne que fa escolarització compartida per promoure'n el seu màxim desenvolupament personal i social.

3.2 Metodologia

3.2.1 Tipus d'estudi

Dur a terme una recerca implica utilitzar un mètode, entès com el procés que seguirà la investigació la qual es pot dividir en dos tipus: quantitativa o qualitativa. Per dur a terme aquesta investigació he utilitzat una metodologia qualitativa la qual estudia fenòmens que no són quantificables, és a dir, es proposa aconseguir profunditat en el coneixement d'un tema. Com que no genera dades quantitatives, no permet l'anàlisi d'estadístiques.

Segons un document no publicat del seminari d'investigació de la Universitat de Vic, cada mètode segueix un tipus de paradigma definit com la manera d'estructurar la recerca segons l'objectiu que es persegueix. Pel que fa el mètode qualitatiu, segueix el paradigma interpretatiu o el paradigma sociocrític. El paradigma interpretatiu centra el seu interès en l'estudi dels significats de les accions humanes i la comprensió; i, el paradigma sociocrític té com a objectiu fer l'anàlisi de les transformacions socials i donar resposta a determinats problemes generats per aquestes mateixes.

Així mateix, les eines d'investigació que s'utilitzen per la interpretació i la comprensió és l'estudi de cas. Per fer aquest estudi s'ha utilitzat l'estudi de cas per així poder observar el procés que ha seguit el cas de l'infant que cursa l'escolarització compartida.

Martínez Carazo (2006) defineix l'estudi de cas com una estratègia d'investigació que té com a finalitat comprendre les dinàmiques presents en contextos singulars i tan pot ser un estudi de cas únic com un estudi de cas múltiple utilitzant diferents tècniques de recollida de dades per així descriure, verificar o generar alguna teoria.

3.2.2 En "Joan"

El cas d'aquest estudi és un nen amb NEE, que per preservar la seva identitat, l'anomenarem Joan. He escollit aquest cas perquè l'he viscut de prop. Tinc molt bona relació amb els pares de l'infant i, amb ganes d'aprofundir més sobre el tema, vaig demanar si podia fer la investigació sobre l'escolarització compartida d'en Joan per així analitzar la coordinació de les dues escoles.

Actualment, l'infant té 8 anys i cursa primer de primària en un centre escolar públic. La llengua materna i la del seu entorn de relació és la catalana, tanmateix, ell no usa el llenguatge verbal per comunicar-se. Pel que fa a la comunicació, encara no s'ha trobat la manera de comunicar-se amb l'infant ni que ell ho pugui fer amb el seu entorn. No obstant això, s'està treballant per conèixer quina és la via més adequada per fer-ho.

En Joan té un diagnòstic fet per l'equip de pediatres de la unitat de cures intensives neonatals (UCIN) de l'Hospital Josep Trueta. Dins aquest equip hi ha neuròlegs i d'altres especialistes que van estudiar detingudament el cas d'en Joan, després d'haver-se estat, en estat crític, 200 dies a l'UCIN. El diagnòstic concret, doncs, és una encefalopatia hipòxico-isquèmica (EHI) que li provoca deficiències en diferents àmbits: el motor, el cognitiu, el visual i l'auditiu. És a dir, ens trobem davant d'un cas de multidisciplinarietat (persona que pateix una o més discapacitats) que això li provoca una plurideficiència. A més, en Joan va néixer a la trentena setmana de gestació, fet que comporta que sigui un cas de prematur extrem. Aquests nens tenen més probabilitats de patir complicacions i necessiten ajudes per respirar i menjar.

Actualment fa escolarització compartida i s'organitzen de la següent manera:

 Assistència a l'escola d'educació especial

 Assistència a l'escola ordinària

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
Matí	Matí	Matí	Matí	Matí
Tarda	Tarda	Tarda	Tarda	tarda

Pel que fa el seguiment de la situació educativa de l'infant, com que en Joan ja va néixer diagnosticat, el Centre de Desenvolupament Infantil i d'Atenció Precoç (CDIAP) va atendre a la família des d'un primer moment.

Quan en Joan tenia tres anys, el CDIAP conjuntament amb l'EAP van ser qui van guiar a la família per decidir quina escolarització era millor pel seu fill, tot i que des d'un bon

principi els pares apostaven per una escolarització al centre ordinari del poble. Un cop van decidir intentar matricular-lo, l'EAP va emetre un dictamen d'escolarització on hi constaven les possibilitats d'en Joan dins el centre. Aquest dictamen va arribar a mans de la família i també de l'escola i finalment va ser el centre educatiu que va donar el vistiplau.

Mentrestant, el Joan també rebia suport i atenció per part de professionals externs al centre. Així podia gaudir d'un suport educatiu per part d'una auxiliar d'educació especial (15 hores a la setmana), un fisioterapeuta (1 hora a la setmana), un logopeda (1 hora a la setmana) i un professional del treball de visuals (1 hora cada quinze dies). Hi havia tres tardes a la setmana que no hi anava; dues tardes rebia suport d'una psicopedagoga a casa també subvencionada per l'estat. A part de tots aquests serveis, en Joan rebia suport del Centre de Recursos Educatius per a Deficients Visuals (CREDEV) i del Centre de Recursos Educatius per a Deficients Auditius (CREDA).

Va passar l'escolarització infantil a jornada completa a l'escola ordinària. Va ser durant tot l'any de P5 que l'escola recomanava algun altre modalitat per en Joan i explicava a la família el perquè. Tot i que la família continuava optant per estar només escolaritzat a l'escola ordinària l'escola va presentar totes les modalitats possibles perquè veien que no podien donar més del que donaven i que en Joan necessitava una atenció que ells no podien oferir. Així, d'entre les opcions es va acordar entre l'EAP, l'escola i la família que el millor per l'infant era la modalitat d'escolarització compartida. D'aquesta manera els professionals i especialistes estan a dins l'escola i permet una atenció més concreta per l'alumne.

Des de ben petit i encara ara, viatja amb els seus pares dues vegades l'any a Madrid per assistir a un centre de reorganització neurològica que treballen a través del mètode d'estimulació primerenca del Dr. G. DOMAN i una vegada reben l'informe, el passen als dos centres que l'infant està escolaritzat. Aquest mètode d'origen americà, va dedicar-se a tractar infants amb lesions cerebrals. El seu mètode es basa en moviments progressius tant en les àrees motrius com intel·lectuals. Aprofiten el màxim les possibilitats de l'infant, ho fan a partir de moltes activitats durant uns dies i s'ha de

seguir un compliment molt estricte d'unes normes i rutines. Són sessions molt breus que provoquen que l'infant no es cansi i tingui ganes de fer més.

3.2.3 Fases i temporització de la recerca

Fase 1: Disseny i posada en marxa del treball

Tasques

<i>Juny de 2019</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Reunió amb la Coordinadora del Grau a la Universitat per parlar sobre el tema. · Trobada amb una professora de l'àmbit per fer la proposta de la investigació.
<i>Setembre de 2019</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Primer contacte amb les escoles i la família. · Reculls bibliogràfics.
<i>Octubre de 2019</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Assignació de la tutora que portarà el Treball. · Primera trobada amb la tutora, presento tema escollit i comencem l'estructuració del Treball.

Fase 2: Desenvolupament

Tasques

<i>Novembre de 2019</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Creació de l'índex. · Progrés del marc teòric. · Creació d'entrevistes i registres d'observació. · Validació d'entrevistes i observacions per part de la tutora. · Entrevista amb els pares de l'alumne. · Trobada amb la tutora del treball a la universitat.
<i>Desembre de 2019</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Entrevistes amb la tutora i la directora de l'escola ordinària. · Entrevistes amb els tutors i el director de l'escola d'educació especial. · Observacions a l'escola ordinària. · Observacions a l'escola d'educació especial.

Fase 3: Anàlisi de dades i conclusions

Tasques	
<i>Desembre de 2019</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Transcripció de les entrevistes. · Finalització de marc teòric. · Comença la part 2 del treball.
<i>Gener de 2020</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Anàlisi dels resultats. · Conclusions i discussió. · Limitacions i línies de futur.

3.2.4 Instruments de recollida de dades

D'acord amb el document no publicat del seminari d'investigació de la universitat, les tècniques de recerca o instruments de recollida de dades són les estratègies o mètodes emprats per obtenir informació. El que dóna valor a la informació obtinguda és el procediment i la rigurositat amb què l'investigador afronta la recerca.

Les tècniques de recollida de dades més emprades en la metodologia qualitativa són l'observació, l'entrevista i els historials. Per tal de garantir la fiabilitat de les conclusions he combinat dos tipus d'instruments els quals són l'observació i l'entrevista perquè he considerat oportuns en relació als objectius i al tipus d'estudi escollit.

3.2.5 Entrevistes

Segons el mateix document del seminari d'investigació de la universitat, l'entrevista és una tècnica qualitativa de recollida d'informació que implica una pauta d'interacció verbal, immediata i personal, entre l'entrevistador i l'entrevistat. S'utilitza per obtenir informació rellevant del subjecte entrevistat de manera directa. Consisteix en un procés de comunicació realitzat, normalment, per dues persones (l'entrevistador i l'entrevistat), tot i que pot aplicar-se a més de dues (entrevista grupal). L'entrevista sol ser una conversa formal amb la qual l'investigador és qui pren la iniciativa, ja que és ell qui realitza les preguntes en tot moment. No obstant això, el protagonista és l'entrevistat.

Segons Bisquerra (2012:366) defineix aquest instrument com “l’obtenció d’informació de forma oral i personalitzada sobre esdeveniments i aspectes subjectius de la persona com les creences, l’actitud, les opinions, els valors, en relació amb la situació que s’està estudiant”.

Primer de tot, cal identificar quin tipus d’entrevista es vol portar a terme. Així, podem diferenciar entre tres tipus d’entrevista: estructurada, semiestructurada i no estructurada. En el cas d’aquesta investigació s’ha portat a terme entrevistes semiestructurades les quals hi ha hagut un guió previ sense una planificació rígida. Les preguntes pensades han sigut de tipus obertes i marcaven el fil de l’entrevista amb la finalitat de que la persona entrevistada pogués expressar les seves opinions, matisar les seves respostes i si cal desviar-se del guió inicial en temes precisos.

El número d’entrevistes⁴ fetes en aquest estudi són cinc i tenen un guió diferent adaptat a cada grup de persones entrevistades: una mateixa entrevista per les tutores d’aula de l’alumne de cada centre, una mateixa entrevista pels directors de cada centre i una entrevista pel pare i mare de l’infant. Tanmateix, han estat creades seguint uns criteris i dimensions igual en tots els casos per així poder comparar-les entre elles.

- *Entrevista 1:* tutores d’aula de l’escola ordinària i de l’escola d’educació especial

Model entrevista 1:

- Com és un dia a l’aula amb en “Joan”?
- Quina és la seva tasca en el moment de les rutines?
- Quines adaptacions porteu a terme a nivell d’aprenentatge per en “Joan”?
- Com valoreu la relació d’en “Joan” amb els seus companys d’aula?
- Treballa amb grup o sol?
- Amb quin grup d’edat es relaciona? Té algun comportament diferent amb alumnes més grans o més petits?
- Té preferències per algun alumne/a en concret?
- Cada quan teniu contacte amb l’altre escola?
- Com es traspasa la informació?
- Com feu l’avaluació conjunta?
- El PI és compartit i pactat amb l’altre/a escola?

⁴Totes les entrevistes amb les respostes les trobem a l’apartat d’annexos amb el model especificat cada una.

- *Entrevista 2: director i directora de cada centre*

Model entrevista 2:

- Perquè es va considerar que la millor opció per l'infant era realitzar escolarització compartida? I qui ho va decidir? Qui intervé en la decisió?
- Ja quan va arribar a p3 se li va fer un PI?
- Quin procés es porta a terme una vegada s'ha pres la decisió?
- Una vegada iniciat el procés com es manté el contacte entre les dues escoles?
- Quins professionals intervenen en tot el procés?
- Punts forts i punts febles de l'escolarització compartida d'aquest alumne/a

- *Entrevista 3: pare i mare de l'alumne*

Model entrevista 3:

- Com valoreu l'escolarització compartida del vostre fill?
- Creieu o/i veieu que hi ha una bona coordinació entre les dues escoles?
- Creieu que la coordinació entre els professionals de les dues escoles fa que el desenvolupament del vostre fill millori?
- Què en penseu de les relacions socials que estableix en una escola i en l'altre?
- I de l'aprenentatge?

3.2.6 Observació

Tal i com diu Whitehead (1967: 28) "*saber observar és saber seleccionar*" i, per tant, és imprescindible primer de tot saber allò que volem observar. Explica que existeixen dos tipus d'observació:

- Observació no participant: directa o indirecta
- Observació participant

En el meu cas, utilitzo l'observació no participant directa⁵ perquè el registre de dades es realitza mentre el subjecte actua, en el mateix moment en què es produeixen les accions del subjecte d'una manera externa i sense participar. El que es pretén observar en l'estudi són les relacions socials i l'aprenentatge de l'alumne en cada centre.

⁵Tots els registres de les observacions les trobem a l'apartat d'annexos amb el model especificat de cada escola.

Model de registre d'observació a les dues escoles

<p>Observació 1:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Tot el que té a veure amb les relacions socials: - Tot el que té a veure amb l'aprenentatge:
--

3.2.7 Relació objectius i instruments de recollida d'informació

En aquest apartat es relaciona els objectius plantejats amb els instruments utilitzats. D'aquesta manera, ens permet veure clarament que els instruments escollits han servit per assolir els objectius.

<i>Objectiu general</i>	<i>Objectiu específic</i>	<i>Instrument</i>
Fer un anàlisi de cas de l'escolarització compartida a través de l'infant escollit i valorant l'impacte que comporta.	1. Analitzar com afecta l'escolarització compartida en el progrés social i acadèmic de l'alumne.	· Entrevista a la tutora d'aula del centre ordinari i a la del centre d'educació especial. · Observació a cada centre
	2. Identificar els punts forts i febles de la coordinació entre l'escola d'educació especial i l'escola ordinària i els seus professionals en termes d'inclusió escolar.	· Entrevista a la directora del centre ordinari i al director del centre d'educació especial. · Entrevista al pare i mare de l'alumne.
	3. Elaborar una proposta de millora entorn a l'alumne que fa escolarització compartida per promoure'n el seu màxim desenvolupament personal i social.	· Entrevistes en general · Observacions

3.3 Consideracions ètiques del projecte

Per dur a terme aquesta investigació s'han tingut en compte una sèrie de regles amb la finalitat de procurar per un aspecte molt important: l'ètica. Aquesta és una part que involucra els agents que hi participen i també a l'investigador. Així, l'autorització i consentiment de la participació i la confidencialitat de dades pertanyen en aquest apartat de l'estudi portat a terme.

Tots els subjectes han d'acceptar de manera voluntària la participació en aquest projecte, sense coacció física ni psicològica i l'acceptació ha d'estar basada en una informació completa i oberta sobre el procés d'investigació i possibles implicacions que pot suposar. (Sandín, 2003:210).

3.3.1 Consentiments

El consentiment per part dels participants és un fet important que s'ha de donar abans de realitzar les entrevistes i la observació. Per això, abans de res es va fer firmar a les persones entrevistades fulls de consentiment per a la seva realització (ANNEX 5.5).

Tot i mantenir una estreta relació vaig trobar necessari el consentiment del pare i la mare de l'alumne i, seguidament dels dos centres on està escolaritzat ell mateix. Vaig contactar via e-mail a cada centre explicant la meua proposta i demanant si ho veien viable per porta a terme. El ser afirmatiu en els tres, vaig tirar endavant el meu treball.

Es demanen consentiments perquè és necessari que les persones que participen a la investigació sàpiguen en tot moment què es farà, com, quan i a on i el temps que li ocuparà. Així, ha de confirmar que participa a l'estudi deixant constància a través de la seva identificació i signatura. A més a més, s'informa de la protecció de dades de caràcter personal indicant com es mantindrà la confidencialitat de la informació dels participants. En aquesta investigació s'utilitza l'enregistrament d'àudio per les entrevistes i, en el document, també s'informa de sobre el posterior emmagatzematge i les següents transcripcions. Aquest consentiment garanteix l'anonimat de les dades i el seu ús només per les finalitats acordades en el document de consentiment informat.

3.3.2 Accés a les dades

He tingut accés a les dades de l'alumne a través dels instruments de recollida de dades, és a dir, de les entrevistes amb el pare i la mare, amb les tutores i directors de cada centre i les observacions realitzades a les aules. A més, he tingut la oportunitat de veure el PI de l'alumne però sense poder fer cap fotografia ni traspasar-lo de cap manera. Així, s'han tingut en compte les dades del document però no ha estat possible plasmar-ho directament a l'estudi.

3.3.3 Ús de les dades

Les dades extretes en aquesta investigació no s'utilitzaran per fer cap més estudi ni es donaran a conèixer de manera pública. Únicament es faran servir per la investigació i així treure'n els resultats necessaris per poder fer un bon anàlisi d'aquests resultats obtinguts.

3.4 Resultats

3.4.1 Categories

Per tal de facilitar el buidatge dels resultats obtinguts amb els instruments escollits per la investigació realitzada s'han definit per categories tant les entrevistes com les observacions. Cada categoria té un color determinat, i aquest es correspon amb la resposta que han donat les professionals i està pintat del mateix color que la lletra.

Categoria 1: té a veure amb l'impacte social de l'alumne.

Categoria 2: té a veure amb l'aprenentatge de l'alumne.

Categoria 3: punts forts de la coordinació entre els professionals.

Categoria 4: punts febles de la coordinació entre els professionals.

3.4.2 Resultats per instruments

Entrevista 1: tutora d'aula del centre d'educació especial

- ***Com és un dia a l'aula amb en Joan?***

En Joan és un alumne que assisteix a l'escola tots el dilluns i els matins de dimarts, dimecres i dijous. En Joan fa totes les activitats programades per aquests dies, **amb més o menys suport dependent de l'activitat en concret.**

Cada dia es va adaptant més a les dinàmiques d'aula. I amb treball, **va guanyant una mica d'autonomia** (per deixar les seves coses a l'arribar, per menjar, seguint petites ordres senzilles, amb els hàbits de treball...).

Hi ha una conducta que **sí interfereix en el seguiment dels treballs i activitats que fem i que cal anar observant**, registrant i buscant com modificar-la perquè no li suposi un entrebanc per anar avançant. En concret és el fet de posar-se molt les mans dins la boca.

- ***Quina és la seva tasca en el moment de les rutines?***

Les rutines a l'aula es poden dividir en dos moments:

- Els alumnes preparen les diferents parts de les rutines.
- Posem en comú cada una de les parts.

En el primer moment les tasques estan repartides entre els alumnes que d'alguna o altra forma poden participar-hi. L'objectiu és que tots els alumnes de l'aula hi puguin participar d'acord amb les seves capacitats i anar ampliant les possibilitats de participació de cada un d'ells.

Durant aquest primer trimestre la tasca d'en Joan en el primer moment ha sigut **desenganxar els alumnes del plafó d'assistència i deixar-los dins una caixa.**

En la posada en comú en Joan assenyalava amb la tauleta els companys, el **número de companys que hi eren i que no hi eren a l'aula, el dia de la setmana i el temps.** És com es garanteix la seva participació.

- ***Quines adaptacions porteu a terme a nivell d'aprenentatge per en Joan?***

En Joan té **poca motricitat fina**, característica que cal tenir present per adaptar-li les tasques amb suports físics que li facilitin la seva execució.

Té molt interès pels ordinadors i les tauletes, li agrada molt mirar-hi coses i manipular-los. Són eines que tenim molt presents pel seu accés als aprenentatges.

També usem una espècie de faristol que ens serveix com a suport perquè en Roger faci tasques i feines amb una certa alçada.

- **Com valora la relació d'en Joan amb els seus companys d'aula?**

En Joan es relaciona poc amb els companys per iniciativa pròpia tot i que ja veiem un progrés des que va començar a l'escola.

Els companys sí que el tenen cada cop més present i van establint petites interaccions amb ell.

- **Treballa en grup o sol?**

A l'aula hi ha moments de treball grupal i de treball individual.

En Joan segueix en tot moment la dinàmica de l'aula. Només surt de l'aula per anar a fer dues sessions de fisioteràpia, una individual (¼ d'hora) i una altra en parella (¼ d'hora)

- **Amb quin grup d'edat es relaciona? Té algun comportament diferent amb alumnes més grans o més petits? Té preferències per algun alumne/a en concret?**

A l'aula d'en Joan aquest any hi ha alumnes de 4 a 9 anys.

L'emoció que mostra més en Joan en relació als companys és la gelosia davant el suport i l'acompanyament dels adults a un alumne en concret.

- **Cada quan teniu contacte amb l'altra escola?**

Cada vegada que ho necessitem parlem via e-mail o telèfon per concretar aspectes que sorgeixen i afecten el calendari més immediat d'en Joan (sortides, dies de festa,...). També compartim altre informació que pot ser d'interès pels dos centres.

De forma estipulada un cop al trimestre ens trobem per fer l'avaluació i el seguiment d'en Joan tot i que nosaltres creiem que és poquet.

- **Com es traspasa la informació?**

Els informes d'avaluació ens els passem via e-mail. No obstant intercanviem informació via telefònica quan ho creiem necessari i també en les reunions que fem un cop al trimestre.

- **Com feu l'avaluació conjunta?**

En principi no hi ha un format estipulat d'avaluació conjunta, això ens fa anar una mica malament. Però estem a l'espera de redissenyar un format únic per tots els casos d'alumnes que realitzen una escolarització compartida.

Mentrestant, l'avaluació consisteix en un intercanvi d'informació en les reunions que es fan trimestralment a més dels informes que detallen ambdós centres.

Cada escola té molt clars els objectius que es treballen amb en Joan, i per tant, en l'informe s'exposen i es detalla en quin punt d'assoliment està. El que creiem els dos centres és que cal un únic model d'informe d'avaluació i no dos, ja que es tracta d'un únic procés d'escolarització.

- **El PI és compartit i pactat amb l'escola ordinària?**

Aquesta és la intenció. El que passa és que a nivell de la nostra escola estem remodelant el PI i l'estem acabant d'actualitzar. A priori hem acordat amb l'escola de Santa Pau que de cares al febrer, com que tindrem el format actualitzat l'omplirem conjuntament, determinant els objectius que es plantegen assolir a cada centre.

Entrevista 2: tutora de l'aula ordinària

- **Com és un dia a l'aula amb en Joan?**

Nosaltres partim de la base que en Joan només ve a la nostra escola totes les tardes i divendres al matí. Ens organitzem depenent del que a nosaltres ens sembla que és més convenient per ell, **li hem adaptat tot**. Per exemple, si el grup de p5 està fent psicomotricitat i fan algun treball que amb ell li pot anar bé dons fa psicomotricitat. Ell fa l'adaptació curricular a l'escola d'educació especial i **aquí bàsicament treballem el que seria la socialització** però des del punt de vista de compartir espais perquè **en Joan no està en una fase de necessitat ell pròpia de socialització**.

Dimarts a la tarda dijous i divendres **treballem per tallers, depenent del taller que hi hagi preparat ell va i participa**; el que fem és això. A la tarda del dimecres **fa música i el divendres el matí també fa aquest tipus d'activitat**. Normalment, fa **psicomotricitat però amb un altre mestre d'educació física que li adapta les activitats**. Després **fa una mica d'anglès però molt poca estona i fa tota la part visual**. Ho fem així **perquè li allarguem el pati així pot anar al d'infantil** que encara ell el troba molt a faltar perquè està a l'etapa de primària però ell encara fa moltes coses d'infantil. En el pati d'infantil **relaciona amb els altres nens que és el que ens interessa, concretament els que han entrat nous a l'escola i els que ell ja coneix**. Tornant del pati **fem una estona de racons que els adaptem a ell, té una sèrie de material adaptat i li preparem un racó sempre partint de la base que les activitats que fem amb ell han de durar molt i molt poc**.

- **Quina és la seva tasca en el moment de les rutines?**

En Joan només està amb nosaltres un matí a la setmana que és el divendres però arriba més tard perquè va al logopeda, els altres dies ve a les tardes. Per tant, el que seria les rutines que fem quan arribem al matí ell no hi participa, les fa a l'altre escola. Quan arriba a les tardes però amb la vetlladora fan rutines com ara cada **dia anar fins davant la seva aula, ha d'assenyalar el seu penjador, quan la vetlladora li dóna la jaqueta l'ha de penjar el seu lloc, ha de treure l'agenda, posar-se la bata, entrar a l'aula i assentar-se al seu lloc**.

- **Quines adaptacions porteu a terme a nivell d'aprenentatge per en Joan?**

D'aprenentatge bàsicament tot el que és curricular se li està elaborant el PI a l'escola d'educació especial. Una vegada estigui elaborat veurem en quins punts incidim però nosaltres aquí a l'escola **bàsicament fem socialització**. Que **comparteixi un espai amb un grup d'iguals, comparteixi entrades i sortides de l'escola ordinària** perquè ell i la seva família estiguin vinculats a l'entorn del poble, però més enllà no arribem. Volem **que visqui les mateixes rutines que els seus companys**, és a dir, que arribi a l'escola, **pugui treure's la bata, penjar les seves coses, que pugui anar al seu lloc**, és una mica més així rutinari.

- **Com valora la relació d'en Joan amb els seus companys d'aula?**

Molt positivament i a més sempre des de l'escola em dit que en Joan és un regal perquè el que ens ha arribat a donar al grup classe és una passada, els nens han rebut molt d'ell. **Ell envers el grup li costa més perquè tot el que és la socialització ell de moment no en té però treballem perquè mica en mica tingui la necessitat**. Està encara en una actitud molt de necessitats físiques pròpies i primeres. Aleshores ell si que fa alguna coseta, per exemple **si un company està llegint un conte i vol que li llegeixin estira la mà**, però més enllà no anem. Per part meua com a tutora amb els nens i nenes de l'aula veig que **està molt integrat** en aquest sentit, els nens **quan en Joan falta pregunten perquè no hi és** i són conscients que va en una altra escola i saben el seu dia a dia. El grup classe ho viu amb molta normalitat i la resta de l'escola també.

- **Treballa en grup o sol?**

Normalment **treballa sol**. És a dir, a dins l'aula el mestre prepara activitats adaptades a ell i amb la vetlladora fan la seva activitat. Però excepcionalment quan fem alguna **activitat que participen tots els nens de l'escola** com ara el ball de final de curs, el teatre, etc., en Joan hi participa i ho fa **amb l'ajuda dels altres nens i nenes més grans** de l'escola, no l'acompanya cap adult.

- **Amb quin grup d'edat es relaciona? Té algun comportament diferent amb alumnes més grans o més petits? Té preferències per algun alumne/a en concret?**

El seu grup de referència des de la llar d'infants són els que ara cursen 2n de primària. És el grup de referència de dins i fora de l'escola, quan celebren un aniversari, etc. Però depenent de l'activitat que fan a cada classe el posem on creiem que pugui fer l'activitat millor. Per tant volta una mica totes les aules. No veiem que tingui cap comportament diferent amb alumnes més grans o més petits perquè no té la necessitat de relacionar-se.

- **Cada quan teniu contacte amb l'altra escola?**

Un cop al trimestre ens trobem i per fer el seguiment d'en Joan. Ho trobem poquet perquè nosaltres ens veiem perdudes. Creiem que necessitaríem més coordinació per anar tots a la una i hi estem lluitant.

- **Com es traspasa la informació?**

Passem informació vial e-mail i ens truquem sempre que és necessari. Però veiem un pas molt gran entre trimestre i trimestre per fer el seguiment, necessitaríem trobar-nos més per fer un seguiment tots a la una i de manera conjunta.

- **Com feu l'avaluació conjunta?**

L'avaluació és un gran dilema. Nosaltres vam proposar a l'escola d'educació especial que enteníem que el nen era un i que havíem d'anar lligats i des de l'escola d'educació especial s'entenia de la mateixa manera però ara estem batallant molt seriosament perquè volem que això es formalitzi perquè no ho està. Estem lluitant perquè els informes siguin conjunts, el PI sigui compartit, les reunions amb la família siguin acordades perquè realment sigui un treball d'equip. Però a data d'avui no està formalitzada d'una manera ni legal ni tan sols acordada i és una assignatura pendent. A més a més, amb un cas com el d'en Joan que el que nosaltres podem avaluar és molt poca cosa perquè hi ha molt poca evolució. Fem uns informes que portem tres anys o quatre o cinc pràcticament dient el mateix, llavors perd una mica de valor inclús per la família. Per això dèiem que havíem de fer un tractament d'un nen únic com és, que el treball que hi fem les dos escoles ha d'anar totalment coordinat i doncs l'avaluació igual.

- **El PI és compartit i pactat amb l'escola d'educació especial?**

És que el PI d'ell és tan, tan, tan, tan, individualitzat que és que no cal escriure res. Anem veient que podem fer i veiem com treballem, per exemple, el moment de penjar la bata al penjador. I anar fent passos mica en mica. És evident que és un pla individualitzadíssim però no és un pla estructurat ni un document oficial perquè encara no ens hem coordinat amb l'escola d'educació especial per parlar d'això.

Entrevista 3: director del centre d'educació especial

- **Perquè vau considerar que la millor opció per l'infant era fer la modalitat d'escolarització compartida? Qui ho va decidir?**

Els casos arriba perquè l'EAP valora que el millor pel nen és fer la compartida. Nosaltres assumim el que l'EAP creu que és millor perquè nosaltres no coneixem a l'infant. Una altra cosa és el que nosaltres podem valorar una vegada hem conegut l'alumne/a i una vegada ja tenim criteris per decidir si una cosa és millor que una altra. Nosaltres d'entrada com a centre prioritzem que l'alumne estigui a l'escola ordinària perquè creiem que aquest entorn és el més natural possible. On hi poden treure més rendiment els nostres alumnes. Ara bé, quan es decideix fer una compartida, depèn molt de com sigui l'altre entorn per poder fer una compartida més o menys ben feta.

- **Qui intervé en la decisió?**

L'EAP i la família són els que intervenen en la decisió perquè la família és qui en aquests moments té l'última paraula. És a dir, l'EAP fa la proposta d'escolarització aleshores valoren que, en aquest cas, el millor és fer una compartida o si el millor és que vingui tot el dia a l'escola especial, depèn de cada cas. A partir d'aquí informen a la família i si hi està d'acord porten la família aquí a la nostra escola, els hi expliquem el nostre projecte educatiu i si ells decideixen que sí es tira endavant. Però nosaltres en aquest procés no decidim res.

- **El PSI de l'alumne es va fer quan va arribar a l'escola o està en procés?**

És un tema que durant molt de temps nosaltres no ens hem acabat de sentir còmodes amb el PI que es planteja des del Departament d'Ensenyament. Més que res perquè per fer un PI necessites tenir molt clar en quin punt es troba l'alumne, perquè no només s'ha de mesurar el suport sinó també plantejar-se quins objectius volem treballar amb aquell alumne durant la seva escolarització. Aleshores per fer això, nosaltres des de fa poc utilitzem el protocol d'avaluació, en fem un de previ en el procés de coneixement de l'alumne (tres primers mesos) i és a partir d'aquí que realitzem el PSI.

- **Una vegada s'ha pres la decisió com interveniu amb l'altre centre?**

Estem en revisió de tot el que seria les compartides, nosaltres volem que siguin d'una manera molt més conscients. Aquest procés que fa l'EAP que diu que l'alumne ha de fer compartida, està molt bé però no es fa especial seguiment a aquesta història. Per tant, el que nosaltres busquem ara és que hi hagi molta més consciència del perquè s'està fent la compartida, perquè el final estar fent una compartida implica que cada un dels centres s'està treballant quelcom però tots tenim clar què treballarem a cada lloc. No fem la compartida només per donar una resposta més especialitzada a l'alumne; el final, ell és un conjunt i no el podem mirar de forma segmentada, per tant, nosaltres intentem que el centre ordinari i el PI que fem nosaltres acabi sent un PI conjunt i que prioritzem a cada lloc què treballarem més. Moltes vegades, un dels motius de la compartida és la socialització; allà socialitzen i aquí treballem la part acadèmica i no té perquè ser així. I a més a més, pensar què entenem per socialització, perquè socialitzar no només és estar. Cal mirar quin objectiu busquem amb aquesta socialització i, per tant, ens hem de plantejar quan estem a l'escola ordinària què hi farem perquè hi hagi aquesta socialització. No només el fet d'estar aquí funciona. Així, amb determinats centres és molt més fàcil perquè ho entenen perfectament i tothom treballa bé i amb altres s'ha de fer encara el treball d'entendre més bé cap on van les compartides.

- **Professionals que intervenen a l'aula**

Tenim un funcionament d'aules que agrupem l'alumnat per edat i no per discapacitat i per tant no hi ha l'aula de trastorn de conducta, ni d'autisme, etc., sinó com que creiem amb la diversitat tenim els ulls per edat. En una aula podem tenir tot tipus d'alumnes amb una franja d'edat més àmplia. I la feina dels professionals i especialistes és donar resposta a aquestes característiques de cada nen i nena. Treballem amb docència compartida i en el cas d'en Joan tenim tres professionals dins l'aula; dos tutors d'aula i un educador. A més a més pels alumnes que ho necessiten també hi ha la opció que aquest alumne surti fora de l'aula o estigui dins l'aula, o bé per fer un treball específic amb l'alumne o que el mestra pugui fer una feina específica amb l'alumne i necessiti ajuda.

Entrevista 4: Directora del centre ordinari

- **Perquè vau considerar que la millor opció per l'infant era fer la modalitat d'escolarització compartida? Qui ho va decidir?**

Va començar fent escolarització única i exclusivament aquí a l'escola llavors nosaltres va ser una proposta complicada perquè les dificultats d'en Joan eren evidents i a l'escola mai havíem tingut un infant amb unes NEE tant profundes. Va entrar a l'escola que encara menjava amb boto gàstric, no hi havia desplaçament ni parla i, per tant, era una aposta arriscada. **Vam optar per donar resposta a la família** i vam fer una aposta molt clara en el seu moment perquè el recolzament no era clar i definit ja que **es considerava que era un nen que hauria de tenir un altre tipus d'escolarització**. Va ser quan va entrar a primària que vam poder tenir més elements de veure el procés que feia en Joan. Es va fer tot un treball durant el curs de p5 amb la família, perquè seguia apostant per fer tota l'escolarització aquí, d'anar explicant i compartint les possibilitats que teníem fins que a final de curs es va decidir que provaríem de fer la compartida. Cal explicar que per nosaltres també era una situació nova i hem de dir que el curs passat els vam convocar per explicar que aquí **bàsicament ens dedicàvem a fer aquesta socialització** i veiem que aquesta no fluïa. Vam aclarir aquest terme de socialització en quant a compartir espais diguem amb nens i nenes d'escola ordinària i vam proposar si manteníem la mateixa proporció d'horari de compartida i que valoressin, **perquè el que aquí els hi podíem oferir no anava més enllà de compartir espais**.

- **Qui intervé en la decisió?**

Va ser un **treball conjunt amb l'EAP i la família** un procés d'un any d'anar caminant cap aquet camí.

- **El PI de l'alumne es va fer quan va arribar a l'escola o està en procés?**

No vam fer PI quan ell va arribar a l'escola perquè el que podia fer **era tan bàsic que no el necessitàvem**. És a dir, no estem parlant ni de capacitats matemàtiques ni de llengua. Estem parlant, per exemple, de com treure el botó gàstric.

- **Una vegada s'ha pres la decisió com interveniu amb l'altre centre?**

Una vegada la **família està d'acord es posa en contacte amb l'escola d'educació especial** i a partir d'aquí **fem coordinacions de tutor a tutor, d'especialistes amb especialistes, de direcció i especialista i tutor, es fan diversos tipus de coordinacions**

- **Professionals que intervenen a l'aula**

Tutors, vetlladors i especialistes que passen per l'aula en el moment que hi ha en Joan. La mestra d'educació especial per fer un seguiment, el mestre d'educació física, la mestra de música, el mestre d'anglès, procurem que tinguin les **bases per poder treballar amb la diversitat de nens i nenes que tenim**.

Entrevista 5: pare i mare de l'alumne

- **Com valoreu l'escolarització compartida del vostre fill?**

A nosaltres ens va costar molt poder fer el pas de que el nostre fill necessités anar a l'escola d'educació especial, ens costava acceptar-ho i no enteníem perquè a nosaltres. És veritat però que des de l'escola ordinària ens vam sentir **molt pressionats perquè dia rere dia ens deien que el nostre fill no podia estar a l'escola**, no podien donar-li l'atenció que ell necessitava. Nosaltres no ho veiem així i va ser una lluita d'un any. Finalment, l'escola juntament amb una reunió amb l'EAP ens van presentar les possibilitats que tenien per en Joan i una d'elles era fer la modalitat d'escola compartida. Ara que fa un any que ja la fa

estem contents, estem molt contents perquè veiem que és el millor per ell. Tot i això, l'escola ordinària ens deia que el millor era escolarització completa a l'escola d'educació especial però nosaltres no volíem.

- **Creieu o/i veieu que hi ha una bona coordinació entre les dues escoles?**

Des del nostre punt de vista veiem que **estan d'acord les dues escoles amb la teoria** com si diguéssim **però a la pràctica no s'acaben d'entendre**. Hi ha una mica de conflicte perquè nosaltres notem que l'escola ordinària voldrien que estigués escolaritzat a temps complert només a l'escola especial i ens dona la sensació que no volen que el nostre fill faci compartida.

- **Creieu que la coordinació entre els professionals de les dues escoles fa que el desenvolupament del vostre fill millori?**

Creiem que l'escola ordinària **s'ha tret un pes de sobre** i ara els responsables són els de l'escola especial. Així és com ens ho transmeten perquè **ells ens diuen que s'ocupen de la socialització però que el nostre fill aprengui és qüestió de l'altre escola**. Estar claríssim que **l'escola especial estan preparats i poden respondre a les necessitats d'en Joan i nosaltres sabem que apren molt més aquí**. Però ens agrada la compartida perquè continua anant amb els nens i nenes que va des de la llar d'infants, el coneixen del poble i sempre va bé mantenir la part aquesta més social. Tot i això, quan no feia compartida veiem que volien respondre a que el nostre fill aprengué tot el que podia, però ara que va a l'escola especial és com que se n'han desentès i ells ja no s'ocupen d'això. Per tant **sembla que una escola s'ocupa d'una cosa i l'altre de l'altre i no acaben de quallar**.

- **Què en penseu de les relacions socials que estableix en una escola i en l'altre?**

Nosaltres som conscients que el nostre fill està encara en un punt que **no necessita les relacions dels seus companys**. Però el fet de fer compartida creiem que li afavoreix en això perquè tant en una escola com en l'altra es troba dins un context social (mestres, conserges, alumnes més grans i més petits, cuineres, dones de la neteja, pares i mares d'altres nens, etc.) i **encara que ell no demostra que ho necessiti creiem que és un punt a favor i molt important**.

- **I de l'aprenentatge?**

Això que comentàvem abans... com que l'escola especial té més recursos se n'ocupa ella i l'escola ordinària de la socialització, estar dins l'aula i compartir espais amb els altres nens i nenes.

Observació 1: 10 de desembre de 2019 al centre ordinari

Tot el que té a veure amb les relacions socials:

- La vetlladora l'espera.
- Entra a l'aula quan els infants ja han començat la classe i ningú diu bona tarda ni hola.
- La vetlladora li fa preguntes i li explica què faran a continuació.

Tot el que té a veure amb l'aprenentatge:

- Mou els braços i el cap per ballar.
- Beu aigua amb l'ajuda de la vetlladora.
- Penja la jaqueta al penjador amb l'ajuda de la vetlladora.
- S'assenta a la cadira amb l'ajuda de la vetlladora.
- No canta ni fa cap tipus de so.
- La vetlladora li mou els braços endavant i endarrere.
- La vetlladora li posa la jaqueta i li penja la maleta.

Observació 2: 12 de desembre de 2019 a l'escola d'educació especial

Tot el que té a veure amb les **relacions socials**:

- S'assenta a la taula amb la resta de companys, no mostra que no vol.
- Alumnes més grans li donen la mà i l'acompanyen a la seva aula.
- Ell no fa cap gest de voler relacionar-se amb cap company.
- Els companys no li cullen els objectes que li cauen.
- No mostra interès per cap company.

Tot el que té a veure amb l'**aprenentatge**:

- Jocs matemàtics amb pantalla d'ordinador.
- Comptar cartes i marcar la grafia del número corresponent.
- Si no compta i la logopeda li diu el resultat final no sap la grafia del número corresponent.
- Necessita ajuda per aixecar-se de la cadira, però cada vegada menys.
- L'ajuden a caminar però mica en mica el deixen que vagi sol fins a la taula.
- No s'assenta tot sol a la cadira, necessita ajuda.
- No es posa el pitet tot sol.
- Menja sol amb molt poca ajuda de la mestra.
- Va tot sol caminant cap al pati de l'escola que fins ara no ho feia.
- Amb una tableta li demanen què vol i escull l'aigua. Quan li donen té molta set, per tant, l'ha escollit a consciència.
- Sap quan vol alguna cosa i n'està segur.

3.5 Anàlisi i discussió de resultats

Aquest apartat pretén analitzar les dades dels resultats obtinguts a través de les entrevistes i les observacions portades a terme. S'han creat dos quadres, un per a cada instrument, els quals s'exposen els resultats per les categories corresponents i l'anàlisi d'aquests.

La informació de les entrevistes i les observacions, també s'ha utilitzat per complementar la fonamentació teòrica de l'estudi ja que una de les finalitats és la mateixa: recollir les dades de l'impacte social i l'aprenentatge que rep l'alumne, però en contextos diferents. Així, s'observa que moltes de les respostes estan interrelacionades i doncs, s'interpreten pensaments semblants entre els dos contextos. Igualment passa amb les dues categories restants, els punts forts i els punts febles de la coordinació entre professionals, la informació que donen tant una escola com l'altre es fonamenta en la teoria explicada durant la investigació.

El que es veu clar entre els dos contextos és que tenen bastant les mateixes idees, preocupacions i propòsits. Per tant doncs, el treball que s'està fent no està tan lluny com sembla en un primer moment.

Aquest apartat s'ha organitzat per la divisió dels dos instruments com s'ha explicat anteriorment. S'ha cregut convenient fer un quadre per cada instrument on queden presents les categories que es tenen en compte i les respostes obtingudes. Posteriorment, s'han analitzat aquestes dades i s'ha extret una breu aportació sent l'anàlisi la suma de les preguntes i les respostes donades.

3.5.1 Entrevistes

Resultats				Anàlisi de resultats
Entrevistes	Família de l'alumne	Tutora escola ordinària	Tutora escola educació especial	
Categories				
Aprenentatge		<ul style="list-style-type: none"> · Ho té absolutament tot adaptat. · Fa tallers individualment. · Fa música i psicomotricitat. · Anglès de manera visual. · Racons adaptats. · Rutines: penjar la bata, assenyalar el seu lloc, treure l'agenda de la maleta, posar-se la bata (tot amb ajuda de la vetlladora). 	<ul style="list-style-type: none"> · Fa totes les activitats programades amb més o menys suport. · Cada dia s'adapta més a les activitats. · Conducta que interfereix en l'aprenentatge. · Desenganxa els alumnes del plafó d'assistència i els posa dins una caixa. · Assenyala amb una tableta el nombre d'infants, el temps i el dia de la setmana. · Interès per ordinadors i tabletetes. · Fa tasques que calen estar dret amb l'ajuda d'un suport. · S'expressa a través d'una tableta. 	<p>Comparant l'aprenentatge que porta a cada escola podem comprovar que és diferent. A l'escola ordinària fa el que veuen més adequat per ell independentment de la classe que sigui tot adaptant alguna cosa. En canvi, a l'escola d'educació especial segueix totes les activitats programades de l'aula, participa en les rutines i a través de la tableta expressa el que vol.</p>

<p>Impacte social</p>	<ul style="list-style-type: none"> · No mostra interès en relacionar-se amb els companys. 	<ul style="list-style-type: none"> · No necessita la socialització. · Comparteix pati amb infantil perquè creuen que es sent millor. · Es relaciona amb altres nens diferents del seu grup de referència. · Interessa que comparteixi espai i que visqui les mateixes rutines que els seus companys. 	<ul style="list-style-type: none"> · Es relaciona poc amb els companys per iniciativa pròpia tot i que hi ha un progrés. · Els companys el tenen cada vegada més present i fan interaccions amb ell. · Fa treballs amb parella i també individuals. · Mostra gelosia davant un alumne en concret. 	<p>És cert que tots tres contextos coincideixen quan diuen que en Joan no està en una fase de socialització pròpia, és a dir, s'ha de provocar que es relacioni amb altres companys perquè per ell sol no li surt. De totes maneres, veiem que a l'escola ordinària no mostra cap mostra d'afecte a cap company, en canvi, a l'escola d'educació especial si que mostra gelosia envers un company de l'aula.</p>
-----------------------	--	--	---	--

Entrevistes	Família de l'alumne	Directora de l'escola ordinària	Director de l'escola d'educació especial	
Punts forts de la coordinació	<ul style="list-style-type: none"> · L'EAP ens va assessorar molt bé i va mirar el millor pel nostre fill. · Les dues escoles s'avenen quan parlen de la teoria de la compartida. · A l'escola d'educació especial estan preparats per atendre les necessitats del seu fill. 	<ul style="list-style-type: none"> · L'EAP valora el millor per l'infant. · L'infant és un conjunt i no el podem mirar de manera segmentada. 	<ul style="list-style-type: none"> · L'EAP valora el millor per l'infant. · Prioritzen l'escola ordinària perquè és l'entorn més natural. · Protocol d'avaluació previ de 3 mesos. · Després fan PI. · L'infant és un conjunt i no podem mirar-lo de manera segmentada. 	Les dues escoles estan d'acord en què l'infant, tot i fer escola compartida és un i és un conjunt que no podem separar i la família de l'alumne afirmen que tant una escola com l'altre ho transmet així.
Punts febles de la coordinació	<ul style="list-style-type: none"> · A l'hora de portar-ho a la pràctica no s'acaben de posar d'acord. · Pressió per part de l'escola ordinària perquè faci escola especial complerta. · L'escola ordinària creu que només s'ocupa de la socialització del seu fill. 	<ul style="list-style-type: none"> · Prioritzen l'escola d'educació especial per en Joan. · No fan PI ni tenen el PI de l'escola d'educació especial. · Creuen que tenen poc contacte amb l'escola d'educació especial. · Fan informes que no són conjunts amb l'escola d'educació especial. 	<ul style="list-style-type: none"> · Creuen que l'escola ordinària no són conscients del perquè es fa la compartida. · Ells creuen que allà socialitzen i aquí fem aprenentatge, i no és això. · L'EAP diu que s'ha de fer compartida però no es fa seguiment a aquesta història. · Creuen que faria falta més coordinació i haurien de tenir contacte més sovint. 	A l'hora de portar la teoria a la pràctica, no acaba de quedar del tot clar ja que l'escola especial prioritza l'escola ordinària i viceversa. L'escola ordinària creu que no poden fer més del que ja han fet fins ara i com que l'escola especial té més recursos ells s'encarreguen de l'aprenentatge de l'alumne. I així, ho corroboren el pare i la mare de l'infant.

3.5.2 Observacions

Resultats			Anàlisi dels resultats
Observació	Escola ordinària	Escola d'educació especial	
Categories			
Impacte social	<ul style="list-style-type: none"> · No mostra preferència per anar al costat de ningú en concret. · No fa cap gest de relacionar-se amb cap company. · Els companys no mostren interès cap a ell. 	<ul style="list-style-type: none"> · S'assenta a la taula amb la resta de companys, no mostra que no vulgui. · No mostra preferència per anar al costat de ningú en concret. · Alumnes més grans donats de la mà l'acompanyen a l'aula. · No fa cap gest de voler relacionar-se amb cap company. · Els companys tampoc mostren interès cap a ell. 	A les dues observacions veiem clar que en Joan no mostra cap necessitat de relacionar-se amb els companys ni que ells mostrin interès cap a en Joan.
Aprenentatge	<p>Tot amb ajuda de vetlladora:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Penja la jaqueta. · Treu l'agenda de la maleta. · Beu aigua. · S'assenta a la cadira. · A l'hora de música la vetlladora li mou els braços i el posa dret. 	<ul style="list-style-type: none"> · Jocs matemàtics amb ordinador. · Comptar cartes i marcar la grafia del número corresponent. · Cada vegada menys ajuda per aixecar-se de la cadira. · Cada vegada menys ajuda per caminar. · No s'assenta tot sol. · No es posa el pitet. · Menja sol amb poca ajuda. · Escull què necessita a través d'una tableta. 	A l'escola ordinària observem que tot ho fa amb l'ajuda de la vetlladora i no deixen gaire que potenciï la seva autonomia. Tot el que fa són conductes més rutinàries. D'altra banda, a l'escola especial es centren més en continguts d'aprenentatge, en aquest cas matemàtics i potencien més l'autonomia.

D'una banda, els resultats obtinguts en l'anàlisi de les entrevistes es fonamenten en l'experiència dels/les diferents professionals que les han respost i en la teoria del treball. Per l'altra banda, les observacions són de pròpia vivència i els resultats obtinguts en el seu anàlisi també ajuden en la creació de la teoria del treball. Seguidament, es comentaran alguns aspectes que estan interrelacionats amb la teoria ja explicada o amb altres fonts que encara no han estat esmentades.

Comellas (2009) està d'acord amb els professionals de cada centre i comparteix la idea de que la comunicació constant és fonamental per a la família i l'escola. Així doncs, explica que "per aconseguir que la relació sigui positiva i clara, és necessari que s'estableixi un alt nivell de comunicació entre la gent que educa, per tal de seguir uns passos tan coherents com sigui possible i evitar contradiccions" (p. 48).

D'acord amb l'autor Comellas, els professionals de cada escola també creuen en què la comunicació és essencial i, els dos centres estan d'acord en què necessiten més comunicació per coordinar-se millor. Expliquen a les entrevistes que estan lluitant per fer-ho ja que l'escolarització compartida d'en Joan encara és molt recent. Alhora cal tenir en compte que és la primera vegada a l'escola ordinària que utilitzen aquesta modalitat i remarquen que per ells és una novetat. De totes maneres, els dos contextos estan d'acord i diuen que l'infant és un conjunt que no es pot segregar i que, per tant, necessiten anar tots a la una. I així, ho afirmen els pares de l'infant quan reben la informació d'una escola i d'una altra.

Com es va comentar a l'apartat del *Decret 150/17 de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema inclusiu* d'aquest mateix document, l'EAP és qui valora la millor opció sempre mirant des d'una perspectiva per l'infant i tenint en compte l'opinió de la família. Així, els tres contextos coincideixen i comenten que l'EAP ofereix la millor modalitat per en Joan.

Per acabar, cal parlar dels anàlisis dels resultats obtinguts pel que fa a l'impacte social de l'alumne i l'aprenentatge. Recopilant el treball fet per mi d'aquest mateix alumne en el grau superior de Tècnic d'Educació Infantil i que podem trobar l'entrevista amb la

directora del centre ordinari quan encara no realitzava la compartida (veure ANNEX), com que l'alumne no ha presentat mai comunicació verbal, creuen que li han de donar més socialització perquè tingui l'oportunitat de comunicar-se d'altres formes. Explica que si no hi hagués aquesta socialització, no deixaríem desenvolupar l'infant amb la seva totalitat. Contrastant en aquest moment però, tant la família com ambdós centres expliquen que encara es troba en una etapa en què no necessita relacionar-se amb els seus companys tot i que els tres contextos afirmen que arribarà perquè estan treballant en això. Afegint els resultats de les observacions, també veiem que concorda en què de moment tot el que té a veure amb l'impacte social de l'alumne ara mateix no hi és.

L'aprenentatge és un dels punts on no convergeixen les escoles. Per un costat, l'escola ordinària creu que arribat aquest punt, no tenen més recursos per oferir un aprenentatge complet per en Joan i que ara aquesta feina pertany a l'escola d'educació especial, mentre ells s'encarreguen que l'alumne pugui socialitzar-se dins un espai amb un grup d'iguals. Per un altre costat, l'escola d'educació especial creu que tant l'aprenentatge com la socialització s'han de donar ambdós centres encara que potser amb objectius diferents. Creuen però que amb més contacte podrien arribar a formar més coordinació i, d'aquesta manera, poder entendre i treballar de manera conjunta. S'està treballant per fer aquest pas.

3.6 Proposta de millora

Com podem veure a l'apartat anterior, els anàlisis dels resultats ens informen de la falta de comunicació entre les escoles i els professionals. Ja que estem a l'era de les tecnologies, he pensat en una possible aplicació la qual permetés la comunicació immediata entre els dos centres, anotant així les informacions diàries adjuntant fotos i/o vídeos del dia a dia.

Dins d'aquesta aplicació podria haver-hi subapartats diferenciats per temes com per exemple actituds, continguts, capacitats, si es fan excursions i aspectes concrets a tenir en compte del dia a dia. Posem el cas que el matí a l'escola d'educació especial en Joan ha aconseguit assentar-se a la seva cadira. A través de l'aplicació doncs, a l'apartat de capacitats es podria afegir aquest fet i així, l'escola ordinària quan entrés a l'aplicació podria veure el que han afegit per tenir-ho en compte a la tarda quan arribés l'alumne.

Segons els anàlisi dels resultats, ens mostren que la família també necessita més comunicació per ambdues parts. Aprofitant doncs la idea d'aquesta aplicació, seria interessant que els professionals poguessin afegir a la família en aquelles parts que creguessin convenient. O, que dins la mateixa aplicació hi haguessin dos grups d'informació; un amb la família i els dos centres i l'altre per la coordinació d'aquests dos últims. D'aquesta manera el pare i la mare podrien estar al corrent del dia a dia de l'infant en tot moment i fer aportacions si trobessin necessari. Aquesta podria ser una opció per mantenir contacte dia a dia i si es vol immediat que afavoriria molt en la coordinació de les dues escoles i també a la família de l'alumne.

A més a més, també caldria un calendari anual de les reunions ja programades des de principi de curs. Reunions entre escoles i entre família i escola per garantir l'efectivitat de les coordinacions.

Aquestes són opcions que m'ha passat pel cap al veure que, més comunicació, és el que falta perquè acabin d'organitzar-se les escoles i d'aquesta manera el pares estiguin informats per les dues parts.

3.7 Conclusions

Al llarg de tota la investigació he pogut aprofundir sobre el tema principal del treball: *“Sinergia entre una escola d’educació especial i una escola ordinària en el desenvolupament d’un infant amb Necessitats Educatives Especials”*.

Respondre a la idea principal del projecte la qual és saber si amb la coordinació que porten a terme les dues escoles el desenvolupament de l’infant millora, no és senzill. D’entrada és un procés llarg que no es respon amb dues observacions ni amb cinc entrevistes, és a dir, caldria fer un seguiment llarg per tal d’arribar a una resposta efectiva. Però el que si podem concloure després d’analitzar les dades que hem obtingut és si la coordinació de les escoles ajuda o no en el seu desenvolupament. Per tant, després d’utilitzar els instruments adequats per recollir resultats i analitzar-los, creiem que si que la coordinació és molt important i ajuda en el fet que el desenvolupament de l’infant sigui complet.

El tema de l’escolarització compartida parteix de la base de l’educació inclusiva com a fonament essencial per poder avançar. La UNESCO (2005) fa referència a aquesta inclusió considerant que hem d’oferir una educació eficaç i de qualitat per tothom i amb la voluntat d’oferir-la en entorns comuns i compartits.

Aquest ha estat un dels objectius d’aquesta investigació; veure si el procés de coordinació entre els professionals partien de la base de l’educació inclusiva. Les entrevistes han proporcionat una visió molt propera de la pràctica de l’educació inclusiva als centres. Així, hem pogut concloure que la inclusió hauria de permetre que tots els alumnes, independentment de les característiques que tinguin, puguin desenvolupar al màxim les seves capacitats. A l’escola ordinària cal temps, lloc i recursos (personals i professionals) per poder avançar i normalitzar les situacions. Mentre que a l’escola d’educació especial aquests aspectes ja els tenen.

Un altre dels objectius plantejats gira entorn a l’efecte de l’escolarització compartida en el progrés social i acadèmic de l’alumne. Després d’haver analitzat els resultats, veiem

que queda feina per fer envers la coordinació dels centres i que, per tant, tot i que l'alumne no pugui explicar-ho perquè no hi ha comunicació verbal, la falta d'organització l'afecte en el progrés social i acadèmic. Gràcies a l'instrument de les observacions, podem arribar a aquesta conclusió ja que a primera mà s'ha vist que cada centre fa el que li sembla a cada moment sense tenir del tot en compte un a l'altre.

Cal afegir en aquest apartat que la recerca d'informació, la tria i selecció d'aquesta mateixa per portar a terme el treball, les entrevistes i les observacions m'han permès accomplir l'últim objectiu plantejat on es conclou a l'apartat 3.6 de propostes de millora.

Aquest treball posa punt i final als estudis del grau universitari de Mestra d'Educació Infantil i els aprenentatges realitzats al llarg dels anys han estat imprescindibles pel procés d'elaboració d'aquest estudi.

La realització i el procés ha sigut molt ben portat tot i que sempre hi ha moments de caos i cansament. No obstant, és un gran treball professional i personal que m'ha servit per ampliar coneixements i consolidar aprenentatges. Abans d'iniciar el projecte tenia plena desconexió de com es duia a terme la modalitat d'escolarització compartida. Una vegada finalitzat, valoro molt positivament l'elaboració del treball i penso que em serà útil de cares a la meua professió com a mestra.

Durant l'elaboració de l'estudi, m'he trobat obstacles que han fet canviar el transcurs d'aquest. En un principi pretenia portar a terme qüestionaris als pares de l'alumne i obtenir així la informació família-escola que es donava en una escola i en l'altre. Però finalment vaig veure que m'estenia massa i havia de sintetitzar. Això em va suposar un canvi en el rumb del treball i va ser quan vaig decidir fer les entrevistes que s'han fet. Un altre gran canvi va ser haver de retirar un objectiu que m'hagués agradat poder accomplir i no ha pogut ser així: analitzar actualment el nombre d'infants que fan escolarització compartida a la comarca del gironès. Vaig contactar via e-mail amb el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i també amb l'ajuntament de Girona per demanar informació sobre algun document que parlés d'això. Malauradament, no hi va haver resposta efectiva per cap dels dos llocs i, per tant, vaig

haver de descartar la opció (ANNEX 5.7). No obstant, tot i aquests petits obstacles, he sigut capaç de tirar endavant el treball i després d'un petit moment de caos agafar-m'ho com oportunitats per millorar la investigació.

Després de tot, vull tornar a agrair l'acolliment i la voluntat de participació per part de tothom que ha fet possible avançar amb el treball i poder convertir-lo amb una gran investigació.

3.8 Limitacions de l'estudi

En referència a les limitacions que s'han trobat al llarg de l'elaboració de la investigació, podríem dir que l'estudi que s'ha portat a terme no és en tots els casos igual, és a dir, m'hagués agradat poder per una "foto" actual de com estan les compartides a la comarca tan sols del gironès i la investigació hagués pogut ser així més general. El fet de no poder portar a terme aquesta part, l'estudi queda més sintetitzat i doncs es parla ben bé sobre aquest únic cas. El que pretenia si aconseguia les dades, era fer un petit anàlisi complementant els resultats amb una entrevista a algun professional del departament d'educació.

Cal remarcar com a limitació, la falta de temps per poder realitzar el treball. Al presentar-lo a convocatòria extraordinària, la tutora del treball me la van assignar molt tard. Des que vaig saber qui em portaria el treball fins a la data d'entrega només hi havia dos mesos. Per tant, si s'hagués sabut amb una mica més d'antelació hagués permès portar el treball més tranquil·lament.

Per últim, trobo necessari explicar que la meva intenció era dur a terme quatre observacions, és a dir, dues a cada centre. Per falta de temps, ja que al mes de desembre hi ha les festes de Nadal només va ser possible fer-ne dues. I he d'admetre que em quedo amb les ganes d'haver-les pogut fer per poder treure més profit de la investigació.

4. Bibliografia

5.

Booth, T., & Ainsow, M. (2015). *Guia para la evaluación y mejora de la educación inclusiva: desarrollando el aprendizaje y la participación en las escuelas*. Madrid: Consorcio Universitario para la Educación Inclusiva. Extret de Madrid.

Català, E. (04 de 05 de 2018). *Diari d'educació*. Extret de <https://diarieducacio.cat/blogs/educaciolocal/2018/05/04/el-nou-decret-deducacio-inclusiva-una-norma-positiva-que-deixa-obertes-algunes-questions/>

Diari oficial de la Generalitat de Catalunya. (2017). *Decret 150/2017 de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu*. Extret de <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/7477/1639866.pdf>

Esteve, M. (2017). *Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció de l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu*. Extret de http://xtec.gencat.cat/web/.content/curriculum/educacioadults/trobades-pedagogiques/presentacio_DECRET_ADULTS_2.pdf

Generalitat de Catalunya. (2015). *De l'escola inclusiva al sistema inclusiu*. Extret de Una escola per a tothom, un projecte per a cadascú: <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/inclusio/escola-inclusiva.pdf>

Generalitat de Catalunya. (2017). *El Govern aprova un nou sistema inclusiu a l'escola: de la integració a la inclusió*. Extret de <https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/303677/govern-aprova-nou-sistema-inclusiu-escola-integracio-inclusio>

Generalitat de Catalunya. (2019). *Resolució per la qual s'aproven els documents per a l'organització i la gestió dels centres, i les directrius per a l'organització i la gestió dels serveis educatius per al curs 2019-2020*. Extret de http://educacio.gencat.cat/documents/IPCNormativa/DOIGC/Resolucio_DOIGC_19_20.pdf

Iriondo, M. (1999). *Encefalopatia hipòxica-isquèmica*. Extret de:
<http://www.seneonatal.es/Portals/0/EHI.pdf>

Legislación consolidada. (4 de Mayo de 2006). *Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación*. Extret de <https://boe.es/buscar/pdf/2006/BOE-A-2006-7899-consolidado.pdf>

Lobato, J. (2002). *La atención de los alumnos con necesidades educativas especiales*. Extret de <https://ruc.udc.es/dspace/bitstream/handle/2183/11091/CC-63%20art%2055.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Mètodes i tècniques de recopilació d'informació. (2012). Extret de
http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_24/sot_2_03.html

Revista de educación social . (2020). *Educación social i personas con discapacidades*. Extret de <http://www.eduso.net/res/res/?b=8&c=66&n=186>

Ruiz, P. (2010). *La evolución de la atención a la diversidad del alumnado a lo largo de la historia* . Extret de <https://www.feandalucia.ccoo.es/docu/p5sd7241.pdf>

Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya. (s.f.). *Diversitat i inclusió*. Extret de
<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/diversitat-i-inclusio/>

Departament d'educació, Generalitat de Catalunya. *Aprendre junts per viure junts. Pla d'acció 2007-2010*.